

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова О. В., Шльонська О. Л., Шутова С. Є., Хамуді М. Ф. Оцінка спеціальної фізичної підготовленості кваліфікованих волейболістів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*, (5). 2018. С. 167–173.
2. Ковальчук А., Куц О. Динаміка фізичної працездатності волейболісток та її взаємозв'язок із фізичною підготовленістю в процесі річного тренувального циклу. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. Луцьк. 2015. № 3(31). С. 242–245.
3. Малікова А. М. Шляхи вдосконалення функціональної підготовленості висококваліфікованих спортсменок у волейболі в рамках підготовчого періоду річного макроциклу. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наук. статей. Фізичне виховання та спорту*. Запоріжжя: Запорізький національний університет, ЗНУ. № 2, 2016. С. 132–140.
4. Швай О., Гнітецький Л., Поляковський В. Ефективність фізичної підготовки кваліфікованих волейболістів різних ігрових амплуа. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. № 2 (18). 2012. С. 332–335.

УДК 796.322(44)

DOI <https://doi.org/10.26661/vznuphed-2663-5925-2019-1-19>

СПЕЦИФІКА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОДЕЛІ СПОРТУ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ

Петрушевський Є. І.

02000, Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури, 1, Україна

uhf15@ukr.net

Ключові слова:*гандбол, модель, організаційно-управлінська система.*

Мета дослідження – проаналізувати організаційні чинники управління гандболом у Франції як моделі спорту вищих досягнень. Об'єкт дослідження – організаційно-управлінська система спорту вищих досягнень Франції. Предмет дослідження – механізм функціонування системи спорту вищих досягнень Франції. Методи дослідження – контент-аналіз наукової літератури і нормативно-правових документів, системний аналіз, методи порівняння й аналогії. Завдання дослідження: 1. Проаналізувати підхід і принцип організації державного регулювання у Франції. 2. Дослідити організаційну структуру спорту Франції. Проаналізована французька модель організації і управління гандболом та ключові напрями, що забезпечують успіх і розвиток виду цього спорту як на національному рівні, так і на міжнародній спортивній арені. Оцінено роль спортивної науки у Франції, а також стратегічного впливу Міністерства спорту. Розглянути підхід і принцип організації державного регулювання в спортивному напрямку Франції. Результати виступів національних збірних команд свідчать, що провідною гандбольною країною є Франція. Система організації та управління гандболом у Франції є трирівневою, базується на принципах масовості, взаємодії громадських та державних організації з активною участю держави у регулюванні та фінансуванні програм підготовки спортсменів на різних етапах. Тісна співпраця Федерації, Міністерства спорту, Національного інституту спорту і фізичного виховання Франції, зумовлює розробку та впровадження програм науково-дослідних праць щодо забезпечення підготовки спортсменів вищої категорії. Активна роль держави в регулюванні спорту, а також наявність розвиненої законодавчої бази виявила, що в такій моделі спорту приватний сектор, в особі спортивних організацій і споживачів, надає несуттєвий вплив на здійснення державної політики в галузі спорту.

SPECIFICATION OF THE FRENCH MODERN SPORTS MODERN ACHIEVEMENTS

Petrushevskiy Yev.

02000, National University of Physical Education and Sport of Ukraine, Fizkultury str., 1, Ukraine
uhf15@ukr.net

Key words:

handball, model, organizational and management system.

The purpose of the study is to analyze the organizational factors of handball management in France as models of higher-achieving sports. The object of study is the organizational and management system of the sport of excellence in France. The subject of the study is the mechanism of functioning of the sport system of the highest achievements of France. Research Methods – Content analysis of scientific literature and regulatory documents, system analysis, comparison methods and analogies. Research objectives: 1. To analyze the approach and principle of organization of state regulation in France. 2. Investigate the organizational structure of the sport of France. The French model of organization and management of handball and the key directions that ensure the success and development of the sport at the national and international arena are analyzed. The role of sports science in France and the strategic influence of the Ministry of Sport were evaluated. To consider the approach and principle of organization of state regulation in the sports direction of France. The results of the national teams' performances show that France is the leading handball country. The system of organization and management of handball in France is a three-tier, based on the principles of mass, interaction of public and state organizations with the active participation of the state in regulating and financing the programs of training athletes at different stages. The close cooperation of the Federation, the Ministry of Sport, the French National Institute of Sport and Physical Education leads to the development and implementation of research programs to ensure the training of athletes of the highest category. The active role of the state in regulating sports, as well as the existence of a developed legal framework, revealed that in this model of sport, the private sector, represented by sports organizations and consumers, has little influence on the implementation of state policy in the field of sports.

Постановка проблеми

Державна політика в Україні в сфері спорту переважно здійснюватися на основі принципів, створених в радянські часи. Однак розвиток спорту в ринковому середовищі істотно відрізняється від його розвитку в плановій економіці. Наша держава на Олімпійських іграх окремою командою вперше виступила у 1994 році на зимових Іграх в Ліллекхаммері, і відразу бере участь у всіх літніх і зимових Іграх. За роки існування вона завоювала 116 медалей на літніх Іграх і 7 – на зимових. Починаючи з літніх Олімпіад 2008–2016 рр., наочно можна спостерігати падіння спортивних результатів. Особливо це торкнулося усіх спортивних ігор, на зміну жорсткої радянської системи управління спорту прийшов процес хаотичного розвитку, нерегульованої взаємодії між державою

та суб'єктами у сфері фізичної культури і спорту. Гандбол в останні роки опинився під інтенсивним впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, що багато в чому зумовлено складним економічним становищем країни, відсутністю на рівні національного законодавства, нормативного правового регулювання гарантії принципу автономності спортивних федерацій. Комплексне вирішення існуючих проблем можливе лише шляхом розроблення, затвердження та виконання державою програми реформування спорту в Україні.

Систему організації і управління спорту вищих досягнень України можна віднести до гібридної моделі, яка була ще створена під час існування однопартійної системи і планової економіки, у сучасних умовах глобалізації світу, при ринковій економіці,

необхідно знайти шляхи до модернізації та реформування спорту вищих досягнень України. Враховуючи те, що процеси, які відбуваються в гандболі України, є загальними для спорту вищих досягнень країни, тому об'єктом дослідження ми обрали гандбол – ігровий вид спорту, який у славетну історію, видатні досягнення, чималу кількість досвідчених фахівців. Виходячи із зазначеної проблематики, вивчення французького досвіду в організації і управління спорту вищих досягнень, на прикладі гандболу, та для вдосконалення системи організації і управління гандболу в Україні проведено наше дослідження.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями

Робота виконана згідно з Планом науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.20 «Удосконалення змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у спортивних іграх» (номер державної реєстрації 0116U001627).

Мета, завдання, методи дослідження

Мета дослідження – проаналізувати організаційні чинники управління гандболом у Франції як моделі спорту вищих досягнень.

Об'єкт дослідження – організаційно-управлінська система спорту вищих досягнень Франції.

Предмет дослідження – механізм функціонування системи спорту вищих досягнень Франції.

Методи дослідження – контент-аналіз наукової літератури і нормативно-правових документів, системний аналіз, методи порівняння і аналогії.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати підхід і принцип організації державного регулювання у Франції.
2. Дослідити організаційну структуру спорту Франції.

Результати досліджень та їх обговорення

Спорт є важливим засобом забезпечення привабливості Франції і зміцнення її престижу. Про це переконливо свідчить те, що у 2017 та 2018 році у Франції проходили такі знакові змагання, як світова першість з гандболу та чемпіонат Європи з гандболу, у 2024 році Париж приймає Ігри XXXIII Олімпіади. Це вказує на те, що цей вид спорту має високий результат на рівні національного значення, також високий авторитет на міжнародному рівні. Загалом спортивні змагання мають величезне значення для підвищення привабливості держави та зростання її престижу. Вони забезпечують приплив до країни туристів та залучають нових інвесторів в місця проведення турнірів. Світові та європейські спортивні заходи є об'єднувальною ідеєю, навколо якої гуртується велика частина суспільства, чудовою інтеграцією спорту в сферу економічної дипломатії. Також для французьких інновацій і ноу-хау в численних сферах, таких як транспорт, навколишнє середовище, будівельна індустрія, спорт, цифрові технології, туризм, охорона здоров'я, міжнародні спортивні заходи надають велику можливість залучити довгострокову інвестиційну стратегію. Крім того, проведення спортивних змагань в різних містах дає можливість уявити регіони країни у всій різноманітності.

Успіх французького гандболу базується на міцному фундаменті – прогресивній системі управління державою, у якій спорт посідає гідне місце і користується високою популярністю. Основною відмінністю французької моделі розвитку спорту вищих досягнень від систем інших європейських країн є жорстке державне регулювання розвитку спорту [2]. Керівництво спортом від імені держави здійснює Міністерство спорту, яке виділяє національним спортивним федераціям матеріально-фінансове забезпечення (рис. 1). Витрати на спорт у Франції щорічно складають 24,6 млрд євро, або 1,7% від валового внутрішнього продукту (ВВП). Із цієї суми понад 10 млрд євро надають державні інститути, здебільшого на рівні громад.

Із державного бюджету 80 спортивних федерацій Франції отримують підтримку на загальну суму 227 млн. євро. Приблизно половина допомоги полягає у фінансуванні заробітної плати 1700 технічних фахівців, які працюють у федераціях. При цьому вони є держслужбовцями. Ця кількість становить близько 23% від загальної чисельності співробітників французького Міністерства спорту. Ці фахівці виступають технічними радниками федерацій та підзвітні як міністерству, так

і самим спортивним федераціям, які визначають бонуси і витрати, що сплачуються персоналу. Державні службовці беруть участь у формуванні та здійсненні політики на рівні федерації, відборі і тренуванні елітних спортсменів, а також у підготовці власних технічних експертів федерацій. Друга частина державного фінансування набуває форми субсидій федераціям і клубам, а також місцевим органам влади для будівництва спортивних об'єктів.

Рис 1. Організаційна структура спорту Франції

Крім того, прийняті нормативні документи та виділені фінансові ресурси для будівництва й оснащення спортивних споруд, надання допомоги федераціям з видів спорту, розвитку шкільного, університетського, клубного спорту [1, 2]. Для оптимізації підготовки французьких спортсменів уряд країни у 1984 році створив Національний комітет елітного спорту, до складу якого увійшли представники різних державних установ, пов'язаних зі спортом, а також видатні фахівці, які працюють в різних галузях спортивного руху (рис. 2). Основні завдання: формує склад елітної групи

французьких спортсменів на олімпійське чотириріччя; визначає стратегію та здійснює координацію діяльності державних і громадських організацій, пов'язаних із підготовкою спортсменів елітної групи; виділяє пріоритетні змагання, визначає стратегію змагальної і тренувальної діяльності, усуває суперечності між раціональною підготовкою і змагальною діяльністю; формує політику відбору перспективних молодих спортсменів, організацію матеріально-технічного і фінансового забезпечення їх підготовки. Національному комітету елітного спорту

(НКЕС) підпорядковані регіональні комісії з елітного спорту, які реалізують на своїй території національну політику в спорті вищих досягнень. НКЕС та регіональні комісії визначають якість роботи державних і громадських структур Франції у підготовці спортсменів до Олімпійських ігор та інших міжнародних змагань.

Фізкультурною і спортом займаються 36 мільйонів французів. Близько 15 мільйонів із них є ліцензованими членами 175 000 французьких спортивних клубів (550000 ліцензованих гандболістів). Приблизно 350 000 робочих місць у Франції мають відношення до розвитку спорту, більше 200 000 з них (в

державному і приватному секторах) безпосередньо пов'язані зі спортом [9]. Для об'єктивної диференціації спортсменів щодо їхніх можливостей досягти високих результатів на міжнародному рівні атлетів поділяють на чотири групи, списки яких затверджує Міністерство. Це елітні спортсмени (приблизно 700-800 осіб), спортсмени високої кваліфікації (2600-2700), юніори (3400-3500) і спортсмени віком до 12 років і 14 років, які мають передумови для досягнення результатів світового рівня (приблизно 8500 осіб). Списки елітних спортсменів оновлюються раз на два роки, решта – щорічно [3, 4, 5].

Рис. 2. Основні завдання Національного комітету елітного спорту Франції

У Франції гандбол спирається на систему масового дитячого спорту, що функціонує за місцем проживання та в загальноосвітніх школах.

Отже, національна федерація гандболу Франції складає два списки. Група дорослих гандболістів (претендентів на потрапляння до елітного списку) та резервна група – група гандболістів високого рівня.

До цієї групи входять гандболісти, які вибули зі списків Міністерства тимчасово (наприклад, через травму) або завершують кар'єру і займаються працевлаштуванням. Друга група – «спортивних надій» – об'єднує всіх дітей, що займаються гандболом.

Успіхи національних збірних упродовж останнього десятиріччя призвели до значного збільшення потоку юних спортсменів, які займаються гандболом у Франції (рис. 3).

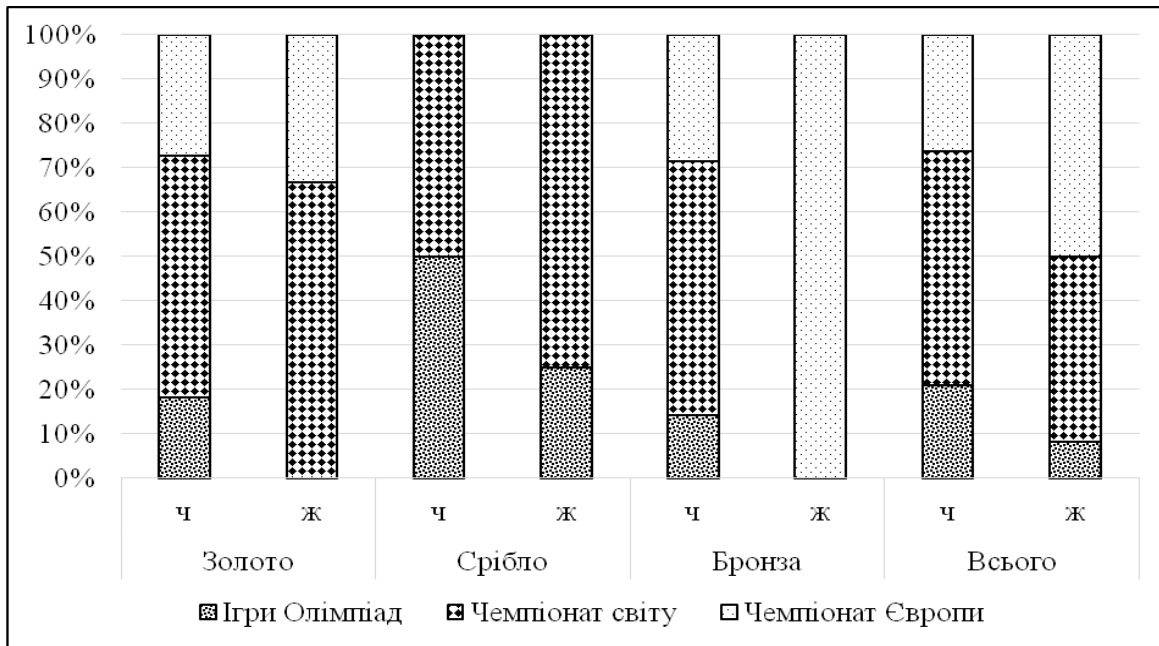

Рис. 3. Результати виступів жіночої і чоловічої національних збірних команд Франції з гандболу

Кожна національна спортивна федерація Франції, як і Федерація гандболу, має програми підготовки спортсменів, що включає в себе дві окремі програми вищої спортивної майстерності та спортивного вдосконалення. Для здійснення підготовки гандболістів різного віку, кваліфікації, у Франції створені спеціалізовані центри, що дозволяють організувати роботу з молодими перспективними гандболістами.

Однією з головних переваг спорту вищих досягнень у Франції є побудова тривірневої підготовки спортсменів. Основним місцем підготовки елітних спортсменів (гандболістів), які представляють перший рівень, є всесвітньо відомий Національний інститут спорту і фізичного виховання Франції, де створені всі необхідні умови для підготовки спортсменів (гандболістів), підготовки і підвищення кваліфікації фахівців гандболу, реалізується велика програма науково-дослідних праць [6, 7]. Другий рівень утворений центрами, розташованими в різних регіонах країни і призначеними для підготовки спортсменів високої кваліфікації, де поєднується навчання в школах чи університетах із заняттями

спортом. Третій рівень призначений для підготовки юних спортсменів.

Ці центри різного рівня і спеціалізації (понад 500), розташовані у всіх 26 регіонах Франції, є державними, мають необхідну матеріально-технічну базу та фінансування. Вони пов'язані між собою наступністю підготовки, що передбачає передачу спортсменів в міру збільшення їхнього віку і зростання майстерності в центри більш високого рівня з одночасним збереженням можливості готуватися в тих центрах, де спортсмени починали спортивну кар'єру [8, 9, 10, 11]. Під керуванням Федерації гандболу Франції сьогодні перебувають близько 2400 клубів та 549 295 ліцензованих гандболістів (196337 жінок, 352 958 чоловіків) (рис. 3).

Проведений у грудні 2018 року чемпіонат Європи серед жіночих команд (який виявився для збірної команди Франції надзвичайно успішним, як за спортивною складовою, так і з боку грандіозної організації турніру), стане поштовхом для подальшого розвитку гандболу. У зв'язку з цим очікується збільшення регіонального фінансування у Франції, що має допомогти розвитку нових клубів, число яких залишається незмінним упродовж майже 20 років.

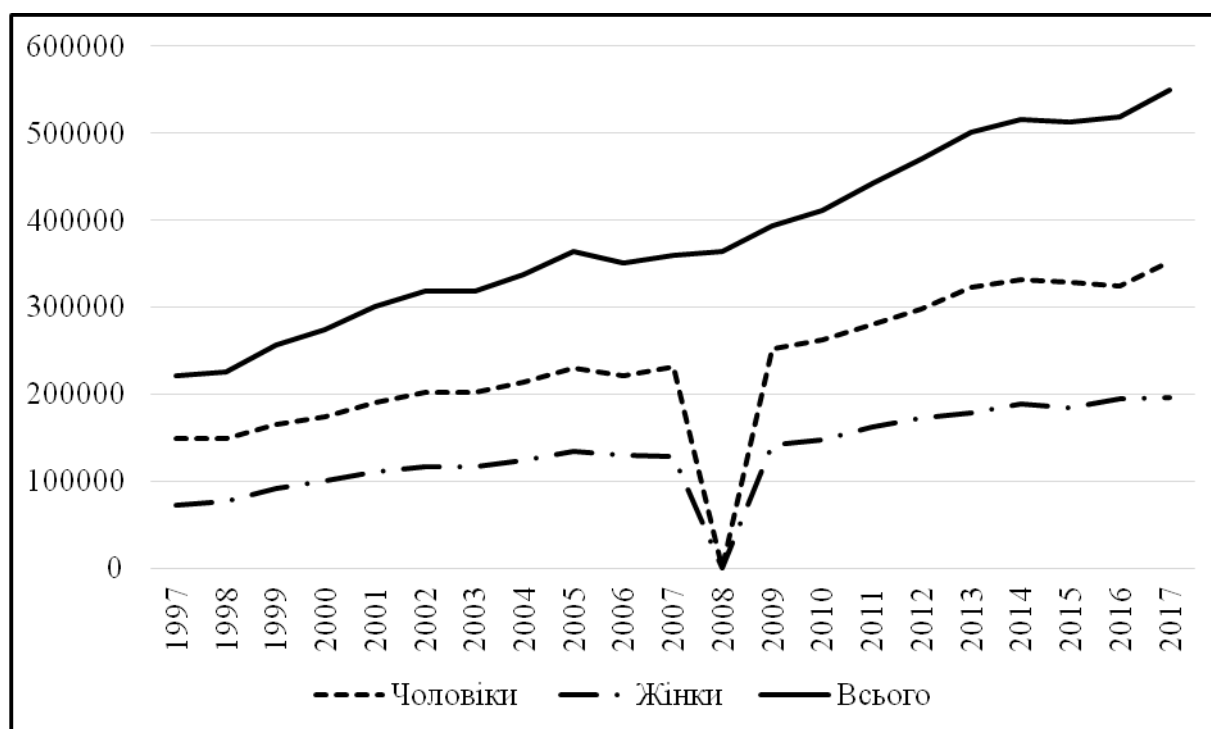

Рис. 4. Динаміка кількості ліцензованих гандболістів у спортивних клубах Франції в період з 1997 по 2017 рр.

Висновки

Результати виступів національних збірних команд свідчать, що провідною гандбольною країною є Франція. Система організації та управління гандболом у Франції є трирівневою, що базується на принципах масовості, взаємодії громадських та державних організацій з активною участю держави в регулюванні та фінансуванні програм підготовки спортсменів на різних етапах. Тісна співпраця Федерації, Міністерства спорту, Національного інституту спорту і

фізичного виховання Франції зумовлює розробку та впровадження програм науково-дослідних робіт щодо забезпечення підготовки спортсменів вищої категорії.

Активна роль держави в регулюванні спорту, а також наявність розвиненої законодавчої бази показали, що в такій моделі спорту приватний сектор, в особі спортивних організацій і споживачів, несуттєво впливають на здійснення державної політики в галузі спорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бубка С. Н., Платонов В. Н. Менеджмент подготовки спортсменов к Олимпийским играм. Киев: Олимпийская литература, 2017. 480 с.
2. Борисова О. В. Современный профессиональный спорт и пути его развития в Украин. Киев: Центр учеб. лит., 2011. 308 с.
3. Гасюк І. Л. Механізми державного управління фізичною культурою та спортом в Україні: автореф. дис на здобуття наук. ступеня доктора наук з держ. упр.: 25.00.02 : Київ, 2013. 39 с.
4. Імас С. В., Борисова О. В. Профессиональный теннис: проблемы и перспективы развития. Киев : Центр учеб. лит., 2016. 317 с.
5. Костенко М. П. Законодавче та нормативно-правове забезпечення розвитку спорту вищих досягнень в Україні. *Акт. пробл. фіз. культури і спорту*: зб. наук.пр. Київ: Наук. світ, 2003. С. 12–17.
6. Кузьменко О. О. Реалізація державної програми у сфері фізичної культури і спорту. *Наук. вісн. молодих вчених*. 2010. Вип.1(1). С. 225–229.

7. Мальцева Т. М., Любієва В. А., Чала О. І. Current state of material and technical support of the physical culture and sports industry in Ukraine and its prospects for change. *Health, sport, rehabilitation*. 2017. Т. 3. №. 2. С. 44–49.
8. Тищенко В. Контроль тренувальної та змагальної діяльності команд високої кваліфікації з гандболу : монографія. Запоріжжя : Статус, 2017. 462 с. ISBN 978-617-7353-54-V199.
9. Тищенко В. О. Гандбол : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Запоріжжя : Акцент Інвест-трейд, 2014. 232 с.
10. Тищенко В. О. Теоретико-методологічні основи системи контролю тренувальної та змагальної діяльності команд високої кваліфікації з гандболу : дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01. Львів, 2017. 386 с.
11. Лисенчук Г., Тищенко В. Инновационная технология компьютерного тестирования психомоторики в спортивных играх. *Наука в олимпийском спорте*. Київ: Олімпійська літ-ра, 2019. № 1. С. 36–41.

УДК 796.41.093

DOI <https://doi.org/10.26661/vznuphed-2663-5925-2019-1-20>

СКЛАДОВІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ГІМНАСТІВ ДО ЗМАГАНЬ

Сундукова І. В.

25006, Центральнуукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка,
вул. Шевченка, 1, м. Кропивницький, Україна

irinasyndykova@gmail.com

Ключові слова:

спортивна гімнастика, змагання,
психічне напруження,
психорегуляція, бойова готовність,
передстартова лихоманка,
передстартова апатія,
психологічна стратегія.

Розглядаються складові психологічної готовності гімнастів до змагань. Визначено стер-фактори змагальної діяльності, під час яких спортсмену необхідно контролювати свій психологічний стан. Зазначено, що в змагальній діяльності спортсменів існує кілька передстартових психічних станів: «бойова готовність», «передстартова лихоманка» та «передстартова апатія».

Встановлено, що від оволодіння спортсменом засобами психорегуляції, залежить емоційний стан та досягнення високих спортивних результатів. Психорегуляція в спорті широко застосовується для вирішення таких завдань: регуляція негативних психологічних станів спортсменів; формування поведінкових настанов перед змаганнями; відновлення спеціальної працездатності спортсменів під час тренувань, змагань та після них; створення мобілізаційної готовності спортсмена до майбутнього змагання; підвищення психічної надійності спортсмена; підвищення результативності змагальної діяльності; покращання навчання під час оволодіння спортивними вправами та виправлення помилок у техніці рухів; підвищення в спортсмена впевненості в собі; формування почуття спокою в спортивній діяльності та ситуаціях особистого життя. Емоційні переживання під час змагань відрізняються значною насиченістю, швидкістю зміни психічних станів та інтенсивністю протікання психічних процесів.

Уміння керувати власними психічним станом, емоційним напруженням, зосередженістю та розподілом уваги є важливою складовою психологічної готовності спортсменів до змагань та спортивної підготовки гімнастів загалом.

До основних показників психологічної готовності спортсмена відноситься: упевненість у власних силах; прагнення спортсмена цілеспрямовано та наполегливо до кінця боротися за перемогу; оптимальний рівень емоційного збудження; високий рівень